

Tanker om retningsvalg og modne innovasjoner i Møre og Romsdal

Statsetatsmøte i Møre og Romsdal

Ålesund 8.mars 2018

Av Geir Vinsand, NIVI Analyse

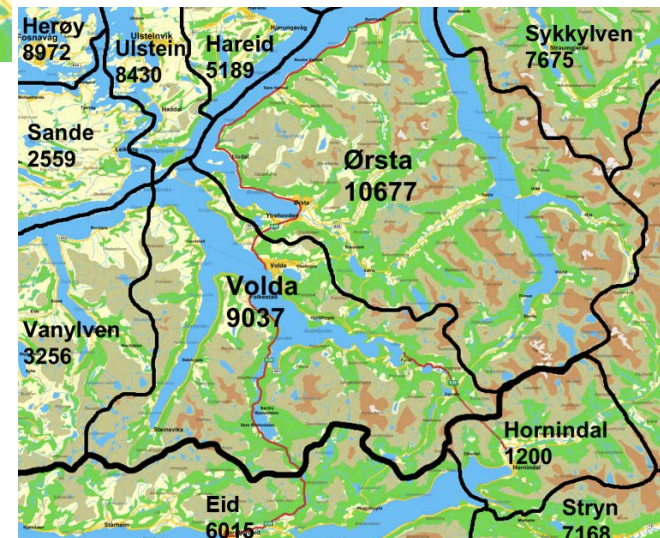
Tema

- Nye bevegelser på Søre Sunnmøre
- Hagenutvalget
- Reformpolitisk veivalg i Møre og Romsdal
- Upper Ten i staten

He!

**Konklusjon:
Det var det vi fikk til
De andre ville ikke**

**Konklusjon:
Vi ble ikke enige
Vi utvider med Hornindal**

Reformvilje på Ytre Søre

- Positiv innstilling, full rulle i prosessene, gjorde alt
- De fleste både ville og skulle
- For noen var det motsatt
- Folkeavstemninger med flere konstellasjoner og liten entusiasme, deltakelse fra 37-67 prosent, «de andre ville ikke»
- Runde kommune (5K) endte i Myrvågane
- Heller ikke flertall for 2K og 3K

Origo på Ytre Søre Sunnmøre

Intensjonsavtale om Runde kommune (5K) fra mai 2016:

Kommunesenteret og rådhuset skal leggjast til Myrvåg. Her skal den strategiske leiinga med ordførar, rådmann og rådmannen sitt leiarteam, samt andre strategiske stabsfunksjonar, vere lokaliserte.

I Norge er det liten forskjell på punkt og knutepunkt

- Hjelset mellom byene
- Kalnes på jordet
- Mjøsbrua så klart

Registrerte hindringer

Senterstrid
Sentralisering
Samferdsel
Stapeiser

1. Fordelingsproblemet

- Hvor skal kommunesenteret være og hva får vi?
- Skatt, gjeld og vanstyre
- Geografisk utkant, sentralisering av tilbud, frykt for at ungdom og næringsliv flagger ut
- Politisk marginalisering, mindre rom for lokale nessekonger

2. Incentivproblemet

- Inkonsistent nasjonal retorikk: Hva blir bedre hos oss med en større kommune?
- Dårlig koordinert medvirkning fra de regionale aktørene
- Får penger, trenger kapasitet, kompetanse, nye interessante oppgaver og bedre kommunikasjoner
- Manisk prosess uten valg, ingen premie for stegvis fusjon
- Behov for å utvikle ny kommunemodell

Felles erkjennelser

- Unngå skinnprosesser
- Stegvis utvikling er nødvendig
- Ny kommune må komme fra et høyere samarbeidsnivå
- Nye oppgaver og nye interessante roller vil hjelpe
- De regionale aktørene kan bidra bedre
- Viktig å bli sett underveis

På sporet av ny reformstrategi

- Samarbeidstrapp for 2-3K, 5K og 7K
- Oppgavetrapp og andre mulige merverdier
- Piloter, forsterkningsplaner og klyngeprogram
- Videre arbeid med ny kommunemodell
- Nytt regionalt insentivsystem med vekt på kapasitet, kompetanse og innovasjon
- Økt vekt på integrering av innovasjonsressurser tett på den operative 1.linjen
- Avtalt rollefordeling og samordnet opptreden fra de regionale aktørene
- **NB: Politikernes og kommunestyrenes rolle**

Eksempel på nye insentiver som kan gi ny kunnskap og gnist

- Nytt Nav-kontor Herøy, Sande og Vanylven
  - Målstyrt og planmessig satsing på arbeidsmobilisering
  - 3-årig program Ungdom ut av køen.
  - Nav-fylke og Fylkesmannen sponser 2 tiltaksstillinger i programperioden. Stillingene beholdes hvis målene nås.
- Ny integrert modell for felles barneverntjeneste (Herøymodellen)
  - Tilsvarende forsterkning med 2 tiltaksstillinger knyttet til forebyggingsprogram og tidlig innsats i alle tre eierkommunene

Perfekt timing!

- Stortinget har mer enn nok med sitt sorte hull
- Regjeringen tenker fullføring av vedtatt struktur og frivillig innovasjon
- Møre og Romsdal har overlevd som eget fylke og eget politidistrikt
- Kan ta skjeen i egen hånd

**Møre og Romsdal som eget fylke er et mirakel
Er det fordi ingen tør ta dere?
I MR er det lett å få fyken**

Mange ledige posisjoner

- **Utrolig fylke** med verdensledende næringsliv og reformvillig befolkning
- **Halvveis kommunereform**, strukturelt, oppgavemessig og styringsmessig
- **Halvveis regionreform**, nye og gamle fylker, kanskje nye oppgaver, hva blir fylkeskommunens rolle
- **Halvveise statsreformer**, slankere eller bredere fylkesmann, antall nivå, funksjons- eller regionmodell, hvem skal samordne hvem

Grøftene for Møre og Romsdal

- Fylkesrømming og mer Heim
- Fusjoner i grøfta
- Deling av fylket
- Fogderistrid
- Kompetansestrid
- Aktørkaos
- Trøndermodell med Kristiansund som byråkratenes nye Mekka
- Økt fjernstyring

Kort om Hagenutvalget

- **Bra!** Oppgavebeskrivelser, analyse av ansvaret for spesialisthelsetjenesten
- **Stryk!**
  - ⇒ Prinsipielle begrunnelser for fylkeskommunen
  - ⇒ Analyser av nivåplassering, politisk skjønn, samordning
  - ⇒ Empirisk forankring
  - ⇒ Konsekvensanalyser
  - ⇒ Alternative løsninger

Rapport fra ekspertutvalg. Regionreformen. Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene. Februar 2018.

Nye oppgaver fra siden og ovenfra

- Nedlegging av Bufetat, IMDi, Statsped, Siva, Kompetanse Norge, Distriktssenteret
- 2.linje barnevern og statlige familievernkontor (Bufetat)
- Integrering og bosetting av flyktninger (IMDi)
- Økt eierskap i IN, næringsrettet forskning, investeringer og bedriftsutvikling i landbruket, karriereveiledning, kjøp av fylkesinterne togruter
- Overta miljøvernavdelingen fra FM, vannforvaltning, klimatilpasning, konsesjonsmyndighet vannkraft....
- Regionale kulturinstitusjoner, forvalte spillemidler
- Forpliktende regional plan

Og kanskje fra kommunene?

1.linje barnevern, planmyndighet

Merkelige eksperter

- Ingen kopling til landets hovedutfordringer
- Ingen drøfting av nasjonale og statlige hensyn
- Ingen faglig evaluering av dagens fylkeskommuner
- Ikke et ord om Møre og Romsdal fylkeskommune
- Ingen bekymring for mammutfylker som Viken og Troms-Finnmark
- Ingen bekymringer for kommunenes oppgaver og faren for overkommune
- Nesten ikke et ord om velgerkontroll og innbyggernes rolle

Ønskelig i MR?

- At fylkeskommunen skal angi retning for samfunnsutviklingen i hele fylket?
- At fylkeskommunen
  - Forsterkes som generalistkommune
  - Samordner sektorovergripende utfordringer
  - Samordner og forplikter den regionale stat
  - Utvikles som bindeledd mellom sentral stat og kommunene

Skummelt

- **Blant landets minste fylke:** Økt økonomisk og faglig sårbarhet
- **Konflikt med kommunene:** Overkommune, færre interessante oppgaver
- **Større avhengighet til Trøndelag og Vestlandet:** MR får neppe rolle som vertsfylke for 2.linje barnevern, omfattende tilskuddsforvaltning etc.
- **Krig med Fylkesmannen:** Miljøvern og landbruk
- **Omkamper og reversering:** Proseskostnader
- **Næringslivet og innbyggerne:** Mindre legitimitet?

Neppe klokt i MR

- Forsterke den 3-delte forvaltning og grensene mellom forvaltningsnivåene
- Gi fylkeskommunen roller den ikke bør ha
- Bruke tid på tullede omstillinger ingen har bedt om
- Svekke staten og de nye kommunene

Jeg tror: Større og tyngre oppgaver til fylkeskommunen kan være raskeste vei til innlemming i Trøndelag eller deling av fylket

Hva er alternativet i MR?

1. Bred kommunemodell: Desentralisering, demokratisering og effektivisering nedenfra
=> Fullføre kommunereformen i MR
2. Smal regionmodell: Sterkere forankring og integrering av fylkeskommunen nedover mot innbyggerne, næringslivet og kommunene
=> Tilpasse regionreformen til MR
2. Bedre samordning i regional stat
=> Herre i eget fylke, bedre intern samordning

Frifylke?

Best på
Innovasjon
i offentlig
sektor

- **Mål:** (1) Samordnet omstilling i kommunene, fylkeskommunen og det regionale statsforvaltning (2) Krafttak for innovasjon
- **Den kommunale del:** Ny reformstrategi, forsterket samarbeid, utvikling av nye kommuner, kommunale utviklingsprogram, forvaltningsforsøk
- **Den fylkeskommunale del:** Integrert fylkeskommune, regional tyngdepunktutvikling, nytt næringsrettet innovasjonssystem, planforsøk, kompetansestøtte
- **Den statlige del:** Utvidet statlig samordning gjennom Fylkesmannen, innovasjonsforsøk, modellkommuneprogram, 2.generasjon samhandlingsreform, samordnet statlig 1.linje
- **Samordnet prosess:** Felles strategi, samordnet insentivsystem, fylkesmøte, dialogmøter KMD

Upper Ten